

Nieuwegein, 19 december 2024

Geachte Minister Bruins,

Fijn dat we wij gebruik kunnen maken van de mogelijkheid om te reageren op de voorgenomen wijziging van de Wet stelsel openbare bibliotheken (Wsob). Deze wijziging gaat naar verwachting in 2026 in en zal resulteren in een wettelijke zorgplicht. Deze zorgplicht moet zorgen voor toegankelijke, volwaardige en toekomstbestendige bibliotheekvoorzieningen in elke gemeente. Zodat iedereen gegarandeerd toegang heeft én houdt tot een volwaardige bibliotheekvoorziening. Deze doelstelling onderschrijven we van harte vanuit de Bibliotheek Nieuwegein.

Openbare bibliotheken zijn dé plek waar alle mensen zich kunnen ontwikkelen, toegang krijgen tot kennis en informatie en die voor jong en oud een ingang bieden tot de lokale gemeenschap. De erkenning van en waardering voor de openbare bibliotheken in de samenleving is groot. De afgelopen jaren heeft de Rijksoverheid zich ingespannen om het bibliotheeknetwerk te versterken. De wettelijke verankering van de vijf bibliotheekfuncties en de gezamenlijke focus van overheden en bibliotheekpartners op de drie maatschappelijke opgaves hebben de impact van het openbare bibliotheeknetwerk sterk vergroot.

De gemeente Nieuwegein heeft zich de afgelopen jaren enorm ingespannen om van het koele en zakelijke Stadshuis een fantastische huiskamer van de stad te maken. Kosten nog moeite zijn gespaard om hier over 3 etages te zorgen voor een integrale

dienstverlening van zeven huisgenoten: welzijn, kunst, sociale dienst, burgerzaken, GGD (consultatiebureau), Vrijwilligershuis en de bibliotheek. Deze ‘third place’ is een voorbeeld voor veel gemeenten en bibliotheken.

Hier vinden inwoners een warme huiskamer, ruimte openingstijden, veel activiteiten en programma’s die in

gezamenlijkheid worden georganiseerd met, voor en door de inwoners van Nieuwegein. We nodigen u graag uit om een bezoek te brengen aan dit unieke concept op deze schaal.

Bibliotheekvoorziening

Voor de invulling van de brede maatschappelijke rol van de bibliotheek wordt nu veel gesproken over de 'bibliotheekvestiging'. Onze voorkeur is om dit om te zetten naar een plicht voor 'een lokale bibliotheekvoorziening', zoals gedefinieerd in artikel 4 en 5 van de Wsob. De gemeente krijgt

de plicht om één of meer lokale bibliotheekvoorziening(en) in stand te houden, die passend zijn voor het verzorgingsgebied.

De vestiging, het gebouw, is een middel. Maar in toenemende mate vergroten bibliotheekvoorzieningen juist ook hun bereik door samenwerking en gedeelde vestigingen met lokale partners, activiteiten in de wijk zoals in Nieuwegein op (nieuwe) buurtpleinen, nog in te richten social hubs, op school en met digitale aanwezigheid.

Groeiende ongelijkheid

De nieuwe wet legt ook veel nadruk op een minimale ondergrens: één fysieke vestiging per gemeente met vijftien bemenste openingsuren per week. Het gevaar bestaat dat gemeenten dit als eindstation beschouwen. Wij pleiten daarom voor een zorgplicht voor een

lokale bibliotheekvoorziening die zich op redelijke fysieke afstand bevindt van de inwoners, passend bij de omvang, de dichtheid en samenstelling van de bevolking en gericht bijdraagt aan de maatschappelijke opgaves van een gemeente, in plaats van een verplichting voor één fysieke bibliotheekvestiging.

Zoals aangegeven zijn we bang dat de genoemde ondergrens in de praktijk een bovengrens zal betekenen. Dat brengt het risico met zich mee dat de maatschappelijke bibliotheek weer teruggaat in de tijd, naar alleen een vestiging waar collectie staat. Niet

naar de flexibele organisatie met brede maatschappelijke programmering in de vijf kerntaken zoals we nu zijn, die ook buiten de fysieke bibliotheekvestiging actief is.

Dit leidt helaas tot een nog grotere ongelijkheid in kwaliteit en aanbod van bibliotheekvoorzieningen tussen gemeenten, omdat zij de nieuwe wet en de extra rijksmiddelen verschillend zullen inzetten. Hoewel we beseffen dat gemeenten veel beleidsvrijheid en financiële vrijheid willen, pleiten we ervoor om de bijdrage per inwoner veel meer vast te leggen als specifieke doeluitkering t.b.v. de bibliotheek. Dit voorkomt dat gemeenten die in zwaar (financieel) weer (dreigen te) zitten, de bijdrage van OCW gaan gebruiken als lapmiddel voor de eigen lokale begroting, zoals nu gebeurt in Nieuwegein. Hoewel het geld lokaal ongetwijfeld goed zal worden besteed en we er ook wel van overtuigd zijn dat het voor gemeenten niet makkelijk is in deze tijd tot een sluitende begroting te komen, is dit niet volgens de intentie van de wet en de voorgenomen zorgplicht.

Meerjarenplan en de zorgplicht

Het meerjarenplan is een belangrijk instrument van de wetswijziging. Het zorgt voor meerjarig perspectief en het draagt bij aan de noodzakelijke verbinding tussen de beleidsterreinen cultuur, sociaal domein, gezondheidszorg, sport en onderwijs. Het is mooi als er afspraken komen over de kaders en normen om gemeenten en bibliotheken te

helpen bij de doorontwikkeling van de voor eenieder toegankelijke openbare bibliotheekvoorziening.

Het gaat daarbij over:

- de invulling aan de lokale maatschappelijke opgaven, een openingsurennorm, bekostigingsnorm en aanwezigheidsnorm op basis van inwonersaantallen en spreiding van woonkernen;
- de invulling van passende huisvesting voor bibliotheekvoorzieningen;
- de financiële paragraaf, inclusief afspraken over indexering.

De maatschappelijke uitdagingen en culturele opgaven die op ons afkomen reiken verder dan alleen de klassieke bibliotheekfunctie die nu naar voren komt in de wet. Een integrale benadering van cultuur, welzijn, sport en zorg draagt bij aan de verbinding van verschillende maatschappelijke functies, zoals taalontwikkeling, educatie, digitale ontwikkeling, positieve gezondheid,

samenwerking met de zorg als voorliggend veld en cultuurparticipatie. Dit vormt zo een breder maatschappelijk fundament.

Daarbij stellen wij ook voor om de landelijke programma's de Bibliotheek op school en BoekStart wettelijk te borgen. Dit geldt ook voor de opgaves van het Informatiepunt Digitale Overheid. Daarmee wordt de samenwerking tussen onderwijs, kinderopvang, sociaal domein en bibliotheken structureel verankerd.

Zo kunnen we persoonlijke ontwikkeling bevorderen, zorgen voor meer mogelijkheden voor en toegang tot cultuurparticipatie, positieve gezondheid, educatie en gemeenschapsvorming om zodoende te werken aan de verbetering van de maatschappelijke kansen van de samenleving als geheel.

We hopen u gauw een keer te ontmoeten in Nieuwegein om te laten zien hoe we dat hier doen!

Hoogachtend, met vriendelijke groet,

drs. Roel J.W. Zuidhof

Directeur-bestuurder

roel.zuidhof@bibliotheeknieuwegein.nl